

Sanne Nijdam

(OPDC)

Mathijs Muller

(OPDC)

Anke Halsema

(Maartens
College)

Binda Jansma

(Erasmusschool)

Jozias Hillenkamp

(Erasmusschool)

Dubbel Bijzondere Leerlingen Herkennen, Ondersteunen en Begeleiden

The background features several concentric circles in light gray, some solid and some dashed, creating a ripple effect. In the center, there is a red speech bubble with a white border. The text is contained within this bubble.

Wat gaan we doen vandaag?

Actuele literatuur/tips/handvatten
delen over dubbel bijzondere leerlingen.

Voorbeelden vanuit de praktijk

The background of the slide features several thin, curved lines in a light gray color, some solid and some dashed, creating a sense of movement and depth. A prominent red rectangular box is positioned on the left side, containing white text. The text is centered and reads: "Belang van signaleren en ondersteunen van dubbelbijzondere leerlingen".

Belang van signaleren en ondersteunen van dubbelbijzondere leerlingen

- 70.000 thuiszitters (NJI over schooljaar 2022-2023)
- Een groot deel van de thuiszitters heeft kenmerken van HB. Vermoedelijk is een deel daarvan dubbelbijzonder.
- Als een leerling niet juiste aanbod krijgt, gaat welzijn achteruit, raken leerling, ouders en school soms gefrustreerd, gaan prestaties achteruit en kan de leerling probleemgedrag vertonen. De ontwikkeling kan dan stagneren.

Dubbel bijzondere leerlingen

- Begaafde leerlingen met leer-, ontwikkelings- en/of gedragsproblemen
 - **Geen stereotype:** Er is niet één type "dubbel bijzondere leerling"
 - **Uitdaging:** Het herkennen en afstemmen op de behoeften is niet altijd makkelijk voor professionals
 - **Nodige professionalisering:** Meer kennis over dubbel bijzonderheid is essentieel
 - **Benadering:** Kijken naar zowel de sterke kanten als de behoeften van de leerling

Dubbelbijzonder

- **Leerling leeft in 2 werelden, belemmert zelfactualisatie**
 - VB: Creativiteit vanuit HB en ADHD kunnen elkaar versterken, maar vaak ten koste van andere gebieden
 - VB: Kritisch vermogen op details vanuit HB en ASS
 - VB: Wel dyslexie, geen steun vanwege te goede scores (HB)
- **Paradoxe behoeften**
 - Autonomie en ondersteuning
 - Contact met peers
 - Succeservaring en weten waar je staat
- **Wisselende resultaten**
- **Interactie tussen begaafdheid en uitdaging maakt meten lastig**
- **Misdiagnoses en gemiste diagnoses**
 - Vaak ontbreekt de interactie tussen begaafdheid en stoornis in de diagnostiek en behandeling; die is wel essentieel

Aanpak van de ondersteuning van dubbel bijzondere leerlingen

- **Maatwerk is cruciaal**, bestaande uit drie elementen:
 - 1. **Herkennen van het individuele profiel** van de leerling
 - 2. **Onderzoeken van passende onderwijs- en ondersteuningsaanpassingen**
 - 3. **Afstemmen van interventies** op het profiel van de leerling
- **Voorkomen van frustratie**: Door eenzijdige aanpak te vermijden
- **Maximaliseren van potentieel van een leerling**

1. Expertisevergroting & Kennisdeling

- **Expertise**
 - Vergroten kennis over dubbel bijzondere leerlingen
 - Scholing voor HB-experts, orthopedagogen
 - Multidisciplinaire teams en samenwerking
- **Kennisdeling**
 - Bijscholing voor bredere groep professionals
 - Kennis centraal opslaan en delen
 - Netwerken en ervaringen delen

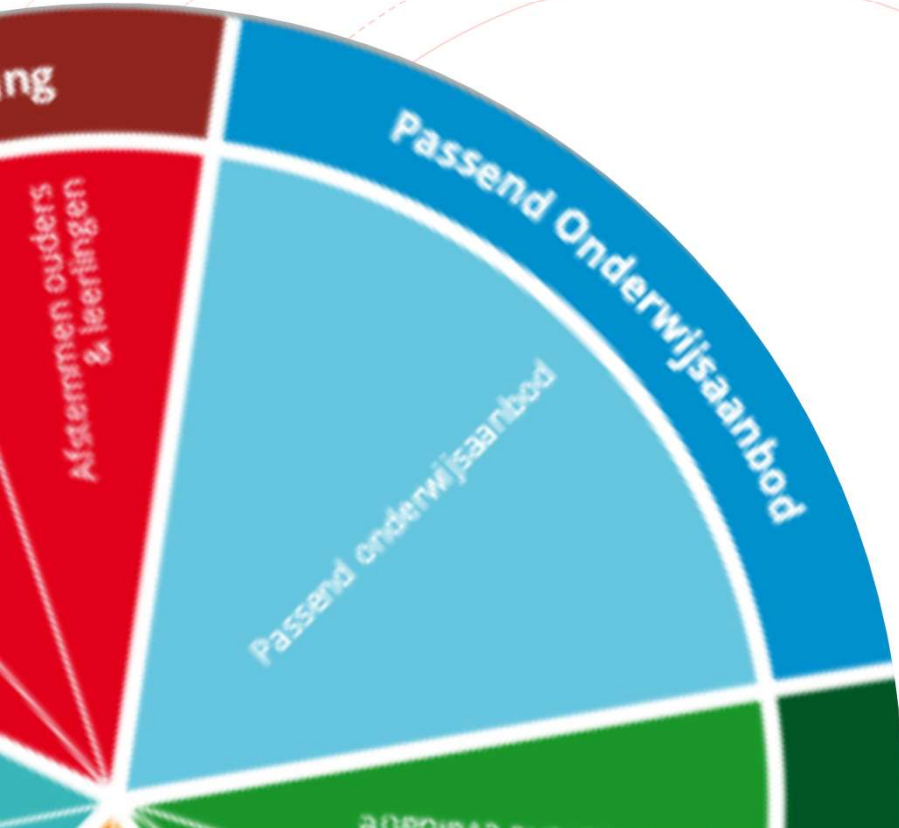
2. Verbetering Signalering

- **Systematisch gebruik instrumenten**
 - Gebruik screeningsinstrumenten, groeidocumenten en dossiers
 - Betrek verschillende perspectieven (cognitief, sociaal-emotioneel, gedragsmatig)
- **Uitwisseling kennis & ervaringen**
 - Structurele kennisdeling met experts, multidisciplinaire teams en samenwerkingsverbanden
 - Inzetten van hb experts en/of multidisciplinaire teams bij vragen rondom signalering.
- **Afstemmen ouders & leerlingen**
 - Vroege betrokkenheid ouders en samenwerking met leerlingen
 - Focus op talenten, uitdagingen en algemeen welbevinden

3. Passend Onderwijsaanbod

- Passend onderwijsaanbod
 - Aansluiting bij talenten én ondersteuning bij uitdagingen
 - Zowel op individueel als groepsniveau
- **Individueel niveau**
 - **Talenten:** Verrijking, versnellen, verdiepen, plusklassen, voltijds HB-onderwijs
 - **Ondersteuning:** Structuur, leren leren, remedial teaching, zelfregulatievaardigheden
- **Groepsniveau**
 - Speciale (plus)klassen, programma's binnen regulier onderwijs of samenwerkingsverbanden
 - Faciliteer professionals en stimuleer kennisdeling

4. Evaluatie & Aanpassing

- Systematische evaluatie
 - Regelmatige en systematische evaluatie van plannen met betrokkenen
- Aanpassing na evaluatie
 - Concrete vervolgacties en bijsturing van plannen
- Afstemming & evaluatie met ouders en leerling
 - Goede communicatie en openheid over verwachtingen

5. Procesbegeleiding

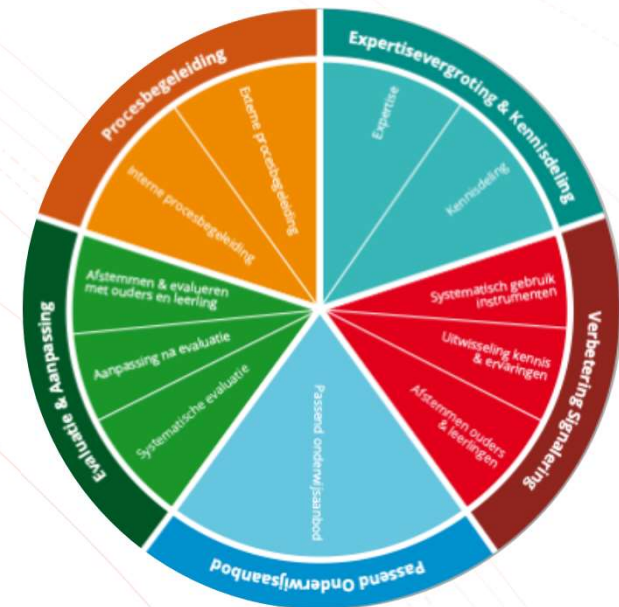
- **Interne procesbegeleiding**
 - Deskundigen (HB-experts, orthopedagogen) als aanspreekpunt.
 - Deel kennis over talenten, uitdagingen en onderwijsopties.
- **Externe procesbegeleiding**
 - Ondersteuning via expertisecentra voor diagnostiek en opties.
- **Tips**
 - Creëer centraal punt voor vragen.
 - Faciliteer bijscholing van professionals.
 - Werk samen met externe centra.
 - Ondersteun inclusieve leeromgevingen.

Samenvattend

Dubbel bijzondere leerlingen:

- Begaafde leerlingen met leer-, ontwikkelings- en/of gedragsproblemen.
- Geen stereotype: elke leerling is uniek.
- Herkennen en afstemmen op behoeften is lastig.
- Meer kennis en professionalisering is nodig.
- Focus op zowel sterke kanten als behoeften.
- Voorkom frustratie door maatwerk:
 - Herken het profiel.
 - Onderzoek passende aanpassingen.
 - Stem interventies af.

Kerncomponenten voor ontwikkeling:

1. Expertisevergroting & Kennisdeling
2. Verbetering Signalering
3. Passend Onderwijsaanbod
4. Evaluatie & Aanpassing
5. Procesbegeleiding

Misdiagnoses en gemiste diagnoses

- **Begaafdheid maskeert leer/ontwikkelingsprobleem:**
 - Worden vaak gezien als onderpresteerders
 - Worden niet herkend omdat ze aanvankelijk presteren binnen normen, maar niet op hun niveau
 - Lopen later vaak vast
- **Uitdaging maskeert begaafdheid:**
 - Door de stoornis wordt begaafdheid niet gezien
 - Leer-/gedragsproblemen te belemmerend om te worden gecompenseerd door begaafdheid binnen het ecosysteem
 - Worden ook niet uitgedaagd en gezien in wat wel lukt; stromen af of uit
- **Begaafdheid en stoornis maskeren elkaar:**
 - Blijven buiten blikveld op school. Vallen soms op in creatief denken buiten school, of door gedragsproblemen die ontstaan door gebrek aan begeleiding

Hoe dan?! begeleiden

- **Maatwerk: unieke samenstelling van STICORDI**
- **Stimuleren**
 - Grote behoefte om te laten zien wat ze wel kunnen, cognitief uitgedaagd te worden, zichzelf te leren kennen in het presteren
 - Begin strength-bases en talent-focused, niet alleen op de leerling maar op de hele ecologie
- **Compenseren**
 - Hulpmiddelen, hef de beperkingen op, hellingen voor drempels aanleggen
 - Andere hulp en strategieën mogelijk dan bij niet HB-leerlingen
- **Remediëren**
 - Herstel wat door de stoornis te weinig is gegroeid, maar wel kan groeien
 - Ook HB: grotere leerstappen mogelijk dan in gewoon RT-traject
 - Geef ook aandacht aan intra- en interpersoonlijke consequenties van 2e
- **Dispenseren**
 - Heb respect voor de stoornis: er is een plafond, ondanks HB

Hoe dan?

- Start het gesprek over dubbel-bijzonder in het team van docenten, bijvoorbeeld door de kenmerken van 2E leerlingen te benoemen. Geef deze leerlingen een aanspreekpunt (docent) die ze kan uitleggen aan de rest.
- Ga eens uit van stimuleren als eerste interventie bij probleemgedrag. Leg de lat eens wat hoger en signaleer wat er gebeurt. Focus minder op wat er niet gaat: denk groeigericht, niet probleemgericht.
- Als docent ben je geen diagnosticus, maar je kunt een kind wel leren kennen door te kijken welke didactische interventies beter aansluiten bij de leervoorkeuren. Ook als een leerling wacht op een diagnosetraject hoef je niet stil te zitten.
- Een label (ASS, ADHD, dyslexie) betekent niet dat je geen groei mag verwachten op gebieden die achterblijven.
- Ouders zijn bondgenoten: zij kennen het kind meestal goed en hebben bruikbare informatie.

Bronnen en verder lezen

- Hoe dan?! Pakkend onderwijs voor begaafde leerlingen
- De Gids 2.0, E.van Gerwen (red), hoofdstuk 15 en 16
- Folder van KCHB
<https://kenniscentrumhb.nl/kennis/publicatie-dubbel-bijzondere-leerlingen/>
- <https://2ecenter.org/what-is-2e-a-guide-to-twice-exceptionality/>
- Wittelings, M., Paans, C., Knoop-Van Campen, C., Kroesbergen, E., Hoogeveen, L., Minnaert, A., Beckmann, E., de Wit, A., de Veth-Verbunt, K., de Gooijer, M., Mainhard, E., van der Lecq, J., Oerlemans, E., & Franssen, B. (2023). *Niet langer tussen wal en schip: Een opmaat naar passende loopbruggen voor dubbel bijzondere leerlingen*. Radboud Universiteit.
<https://www.ru.nl/onderzoek/onderzoeksprojecten/tussen-wal-en-schip>